עם רצון. לגלגל יש שעה שהיא של רצון: **כביר לא ימאס**. תפלת הרבים לא ימאס: **מקרב לי**. ממלחמות הכאות עלי: **כי ברבים היו עמדי**. שהתפללו עמי: **פדה בשלום**. זה שעסק בדברי שלום דהיינו תורה דכתיב וכל מתיבותיה שלום (משלי ג) וכן גמילות חסדים נמי שלום הוא שמתוך שגומל חסד בגופו תורה אור לחבירו הוא מכיר שהוא אוהבו ובאהבה לידי אחוה ושלום: **הנני נותן שם מעל אדמתם**. סיפיה דקרא הוא: **מקדמי** אחרית: **מחנכי** מתריכין בבית הכנסת: **שיעור של שני פתחים**. רוחב יכנס לפנים אלא יצב סמוך לפתח דגראה עליו כמשוי עכוב בית הכנסת ויהא מזומן סמוך לפתח לאלתר: **יתפלל לעת מצא**. יתפלל שיהו מצויין לו כשיצטרך: **לעת מצא זו מיפה**. שימות במיתה יפה ונאה: **אסכרא**. חשטר"ח גרגולמנט בלע"ז שבתוך הגרון: **כתיזרא בגבא דעמרא דלאחורי נשרא**. כענפי הסירים הנסבבים בגזת הלמר כשהדם נותק בחזקה ומשליך לאחור שלא לפסר שלא יתקע הלמר עמה: **כפיטורי בפי ושט**. יש לוקייטוס יש בו מקומות שאינו מקבל ברזל ומחברין לוחי הספינה בקביו ע"י חבלים ועקלים שתוחבי' בנקביו ותוקעין לותו בדוחק לפי שהם גסין כמדת הנקב: **פיטורי**. חבלים דמתרגמינן ופטורי ליליס (מלכים ח ו) לחוטין: **בפי ושט**. הוא הנקב שהוא עגול כפי ושט: **כמשחל בניתא מחלבא**. כמושך יונת שער מתוך החלב: **זיבולא בתרייתא שלמא**. שיהא לו שלום כל ימי חייו ולא ביום קבורתו עד שהלכת עפר האחרונה שבכיסוי קבורתו: **זיבולא**. פלא"ת בלע"ז: **לעת מצא זה בית הכסא**. שיהא לו במקום שיש בית הכסא סמוך לו לפי שהיתה קרקע של בבל מלולת מים ואין יכולין לחפור שם חפירות והיו צריכין לעלות בשדות ולהתרחק מאד: **המלוייניס**. ליון ואסיפת לבור: **ביי עמודי**. שבית המדרש נכון עליהם מלמעלה: **שכל זמן שמעני בן גרא קייס כו'**. דסמוך למיתת שמעי כתיב ויתחתן שלמה את פרעה (מלכים ח ג): **הא דכייף ליה**. אם כפוף הוא לרבו לקבל תוכחתו ידור אצלו. ואם לאו טוב להתרחק ממנו ויהי שוגג ואל יהי מזיד: **מהדר אפיה וגרים**. משנתו כשקורין בספר תורה: **ישלים פרשיותיו**. של כל שבת ושבת: ואפילו

(ה) **רב** שבת מהדר אפיה וגרים. וא"ת והא אמרינן בסוטה (פ"ז ד' לט.) מאי דכתי' וכפתחו עמדו כל העם (נחמיה ח) כיון שנפתח ספר תורה אסור לספר אפי' בדבר הלכה. ויש לומר התם איירי בקול רם כדי שלא יבטלו קול קריאת התורה והכא איירי בנחת. והאי דקא מהדר אפיה רבותא משמע אע"ג דמהדר אפיה שברא כמניח ספר תורה שפיר דמי והאי דאהדר אפיה כדי שיכוון גרסתו. ורב אלפס (מגילה פ"ד) כתב דה"ג מפרשי דוקא שיש שם עשרה אחריני אז יכול ללמוד. אבל אין שם עשרה כי אם עמו לא. והכא מיירי שהיו שם עשרה בלא הוא ועוד תירץ האלפסי שאני רב שאם שתורתו אומנתו הוא. (ו) ואמן מסתבר לן כי הלי *תירוגא*: **שנים** מקרא ואחד ה"ג תרגום. יש מפרשים והוא הדין ללועזות בלע"ז שלהן הוי כמו תרגום

מאי דכתיב [ה] °ואני תפלתי לך ה' עת רצון °אימתי *עת רצון בשעה שהצבור מתפללין. ר' יוסי ברבי חנינא אמר מהכא °כה אמר ה' בעת רצון עניתיך ר' אחא ברבי חנינא אמר מהכא °הן אל כביר ולא ימאס וכתיב °פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי תניא נמי הכי רבי נתן אומר מנין שאין הקב"ה מואס בתפלתן של רבים שנאמר הן אל כביר ולא ימאס וכתיב פדה בשלום נפשי מקרב לי וגו' (ו) אמר הקב"ה כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים °ומתפלל עם הצבור מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם אמר ר"ל °כל מי שיש לו בית הכנסת בעירו ואינו נכנס שם להתפלל נקרא שכן רע שנאמר °כה אמר ה' על כל שכני הרעים הנוגעים בנחלה אשר הנחלתי את עמי את ישראל ולא עוד אלא שגורם גלות לו ולבניו שנא' °הנני נותשם מעל אדמתם ואת בית יהודה אתוש מתוכם. אמרו ליה לר' יוחנן איכא סבי בבבל °חמה ואמר °למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה כתיב אבל בחוצה לארץ לא כיון דאמרי ליה מקדמי ומחשכי לבי כנישתא אמר היינו דאהני להו כדאמר ר' יהושע בן לוי לבניה קדימו וחשיכו ועיילו לבי כנישתא כי היכי דתורכו חיי א"ר אחא ברבי חנינא מאי קרא °אשרי אדם שומע לי לשקד על דלתותי יום יום לשמור מזוזת פתחי וכתיב בתריה כי מוצאי מצא חיים. אמר רב חסדא °לעולם יכנס אדם שני פתחים בבית הכנסת שני פתחים סלקא דעתך אלא אימא שיעור שני פתחים ואחר כך יתפלל: °על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא אמר ר' חנינא לעת מצא זו אשה שנא' °מצא אשה מצא טוב *במערבא כי נסיב אינש אתתא אמרי ליה הכי מצא או מוצא מצא דכתיב מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה' מוצא דכתיב °ומוצא אני מר ממות את האשה וגו' ר' נתן אומר לעת מצא זו תורה שנאמר °כי מוצאי מצא חיים וגו' רב נחמן °בר יצחק אמר לעת מצא זו מיתה שנא' °למות תוצאות תניא נמי הכי תשע מאות ושלשה מיני מיתה נבראו בעולם שנאמר למות תוצאות תוצאות בגימטריא הכי הוו קשה שבכלן אסברא ניחא שבכלן נשיקה אסברא דמיא כחיזרא בגבבא דעמרא דלאחורי נשרא ואיכא דאמרי כפיטורי בפי ושט נשיקה דמיא כמשחל בניתא מחלבא ר' יוחנן אמר לעת מצא זו קבורה א"ר חנינא °מאי קרא °השמחים אלי גיל ישישו כי ימצאו קבר אמר רבה בר רב שילא היינו דאמרי אינשי ליבעי אינש רחמי אפילו עד זיבולא בתרייתא שלמא מר זוטרא אמר לעת מצא זה בית הכסא אמרי במערבא הא דמר זוטרא עדיפא מכלהו. אמר ליה רבא לרפרם בר פפא לימא לן מר מהני מילי מעלייתא דאמרת משמיה דרב חסדא במילי דבי כנישתא אמר ליה הכי אמר רב חסדא °מאי דכתי' °אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב אוהב ה' שערים המצויינים (ג) בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות והיינו דאמר ר' חייא בר אמי משמיה דעולא מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד. *ואמר אביי מריש הוה גריסנא בגו ביתא ומצלינא בבי כנישתא כיון דשמענא להא דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד °דגריסנא. *רבי אמי ורבי אסי אף על גב דהוו להו תליסר בי כנישתא לא מצלו אלא ביני עמודי היכא דהוו גרסי: ואמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא גדול הנהנה מיגיעו (ג) יותר מירא שמים דאילו גבי ירא שמים כתיב °אשרי איש ירא את ה' ואילו גבי נהנה מיגיעו כתיב °יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך *אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא ולגבי ירא שמים וטוב לך לא כתיב ביה: ואמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא °לעולם ידור אדם במקום רבו שכל זמן ששמעי בן גרא קיים לא נשא שלמה את בת פרעה והתניא אל ידור לא קשיא הא דכייף ליה הא דלא כייף ליה: אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי מנחם אמר ר' אמי מאי דכתי' °ועוזבי ה' יכלו "זה המניח ס"ת (ז) ויוצא 'רבי אבהו נפיק בין גברא לגברא. בעי רב פפא °בין פסוקא לפסוקא מהו תיקו "רב ששת מהדר אפיה וגרים אמר אנן בדידן ואינהו בדידהו: אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי אמי °לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום ואפילו

עין משפט נר מצוה

כט א מיי' פ"ח מהלכות תפלה הלכה ח' סמג עשין יט טוש"ע או"ח סימן ל' סעיף ט:
ל ב מיי' שם וסמ"ג שם טוש"ע או"ח סימן ל' סעיף יא:
לא ג מיי' שם הלכה ב וסמג שם טור שו"ע או"ח שם סעיף כ:
לב ד מיי' שם הלכה ג וסמג שם טוש"ע או"ח שם סעיף יח:
לג ה ו מיי' פי"ב שם הלכה ט וסמג שם טוש"ע ט' ו' או"ח סימן קמ"ו סעיף ח:

[ועי' תוס' סוטה לט. ד"ה כיון]

לד ז [טור שם] ח מיי' שם סמ"ג שם טוש"ע שם סעיף ב [רב אלפס כתן ובפרק הקורא את המגילה דף רע"ג]:
לה ט מיי' פי"ג שם הלכה כה סמג שם עוד ו' ו"ע או"ח סימן רפ"ה סעיף ח:

הגהות הגר"א

[ה] גמ' מאי דכתי' ואני. נ"ב ני' ד"ק ורא"ש אין תפלתו של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת שנאמר ואני:

[יבמות סג:]

קהלת ז

גליון השי"ס

גמ' כל העוסק בתורה כו'. כרי"ף ליתא ומנוי בכהכ"נ: שם לעולם ידור כו'. מג"א סימן תר"ה סק"ג: שם כיון פסוקא לפסוקא כו'. עי' יומא ט ע"א בת"י ד"ה ולא מפני: רש"י ד"ה כמשחל כו' כמושך כו'. כי מן המים משיתיהו שמות ב' (מתרגם מן מיא שתליתיה):

[מגילה כט. ועיין שם היטב]

[יומא סט: תענית כד: יבמות עב. סנהדרין סד.]

הגהות הב"ח

(ה) גמ' פדה בשלום נפשי מקרב לי וגו' מאי פדה בשלום נפשי אמר הקב"ה: (ב) שם המעוייניס שם בהלכה: (ג) שם הנהנה מיגיע כפו יותר: (ד) שם זה המניח ס"ת בשבוע פחות ויולא: (ה) תו' קודם ד"ה רב שבת ל"ל ד"ה שיעור שני פתחים פירש בקונטרס שיעור ב' פתחים ממש צריך להכנס לבית הכנסת שיעור רוחב ב' פתחים שהם מ' אמות אבל זה פיון דמאחר שהוא יושב בב"ה מה לי סמוך לפתח מה לי אינו סמוך וכן אם היה בית הכנסת לר והיה שם רוב עם בע"ב צריך ליכנס קרוב וסמוך לפתח אלא הכי פי' שלא יטרח להתפלל מיד כשבא בבית הכנסת אלא יסב מעט כדי שתתיישב דעתו עליו שגם זה אין דבר הגון להתחיל מיד שגראה עליו כמשוגע: (ו) ד"ה רב שבת וכו' אומנתו הוא וכתב ואינו מסתבר:

לקמן דף נ:

תהלים קיב: שם קכה [אבות פ"ד מ"א חולין מד:]

ישעיה ח